

Нині у лексиці сучасних ЗМІ найчастіше використовуються слова, пофарбовані негативними емоціями. Ці емоції відбиваються в семантиці та в конотаціях слів. Посилена дія на маси, пафос, посилений оціночний характер, жорсткість оцінок – все це характерні риси для сучасних ЗМІ. Іронічна оцінка стала звичайною справою. Предметом такої оцінки може стати будь-який об'єкт від окремого індивіда до держави.

Як підсумок зазначимо, що емоція та оцінка нерозривно пов'язані й у цьому зв'язку здійснюють соціально-психологічний вплив на особистість. У сучасному суспільстві ЗМІ не передає інформацію неупереджено, а виступає посередником, що інтерпретує і забарвлює повідомлення відповідно до певної мети.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека. 2-е изд., испр. Москва: Языки русской культуры, 1999. 896 с.
2. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. Москва: Русские словари, 1997. 411 с.
3. Черемхівка Г. Є. Тропи і фігури у медіатекстах початку XXI ст. Кривий Ріг, 2015. 213 с.
4. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж : Издательство Воронежского университета, 1987. 191 с.
5. Шаховский В. И. Эмоции как объект исследования в лингвистике. *Вопросы психолингвистики*, 2009. Вып. 9. С. 29–43. URL: https://elibrary.ru/download/elibrary_13105428_25977914.pdf (дата звернення: 16.10.2021).
6. Шевченко Л. І., Дергач Д. В., Сизонов Д. Ю. Медіалінгвістика: словник термінів і понять. К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. 380 с.

*Зенякін Олексій Сергійович, магістрант;
наук. керівник – д-р філол. наук, проф. Морозова Олена Іванівна,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна*

ЕВІДЕНЦІЙНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ФРЕЙМІНГУ В БРИТАНСЬКОМУ ЕКОЛОГІЧНОМУ МЕДІА-ДИСКУРСІ

Пандемія нової коронавірусної хвороби SARS-CoV-2, безумовно, вплинула значним чином на всі процеси в сучасному глобалізованому світі. Відомо, що до початку пандемії однією з проблем людства стала зміна клімату та проблеми навколишнього середовища, які чимало країн світу назвало «надзвичайною ситуацією». Цілком природно, що після оголошення ВОЗ стану пандемії фокус суспільної думки змістився в поле охорони здоров'я, а основна інформація, що вона подавалася в медіа, була переважно про стан

захворюваності та перспективи винайдення вакцин. Однак така зміна куту зору є звичайною, адже медіа завжди зосереджені на актуальних проблемах. Тим не менш, стає цікавим, яких змін набув фреймінг проблем навколишнього середовища в часи пандемії COVID-19, коли увага планети зосередилася на спасінні людства. Пропоноване дослідження зосереджено на аналізі актуалізації категорії евіденційності як складової фреймінгу проблем навколишнього середовища в британському медіа-дискурсі.

Об'єктом дослідження є категорія евіденційності в британському екологічному медіа-дискурсі, а **предметом** лексичні та граматичні засоби актуалізації зазначеної категорії в текстах онлайн-газет Об'єднаного Королівства. Ця робота має на **меті** дослідити, як саме маніфестовано категорію евіденційності в статтях екологічної тематики двох британських онлайн-газет «The Guardian» та «METRO». Поставлена мета передбачає розв'язання наступних **завдань**: а) глибока теоретична розвідка категорії евіденційності та фреймінгу як засобу формування суспільної думки за допомогою медіа; б) аналіз підходів до тлумачення екологічного медіа-дискурсу як об'єкту дослідження еколінгвістики як нового напрямку в мовознавстві; в) аналіз маніфестації категорії евіденційності в сучасному британському медіа-дискурсі.

Актуальність дослідження зумовлена інтересом сучасної наукової спільноти, як образ автора віддзеркалюється в створеному ним тексті; валідність та релевантність дослідження підкріплює його виконанням в річці еколінгвістики та в залученні методу критичного аналізу дискурсу. **Методологічною** базою дослідження стають загальнонаукові методи дедукції та індукції, аналізу та синтезу, а із суто лінгвістичних методів застосовано метод семантичного аналізу та метод критичного аналізу дискурсу.

Джерелами для формування корпусу досліджуваних текстів стали 57 статей екологічної тематики двох британських онлайн-газет «The Guardian» та «METRO» за 2020 рік, із яких методом суцільного вибирання вилучено 94 фрагменти, де актуалізовано категорію евіденційності.

Виклад основного матеріалу. У сучасному мовознавстві категорія тлумачиться як «група мовних елементів, що виділяється на основі спільної властивості» [1], а евіденційність (від англ. *evidence* – свідчення) лінгвісти потрактовують услід за Р. Якобсоном, що увів цей термін, який за ним позначає одну з граматичних категорій дієслова, але наразі дослідники розширюють коло значень цієї дефініції [5, с. 95–113]. Так, О.І. Ніка наголошує, що евіденційність «пов'язана з семантичними параметрами висловлення, що характеризують ставлення мовця до змісту висловлюваного ним, а саме – вказівку на джерело інформації» [2]. Тобто, евіденційність є актуалізоване в тексті за допомогою різних дискурсивних практик посилання на джерело інформації. Однією із задач категорії евіденційності в дискурсі О. І. Ніка називає створення ефекту діалогічності та достовірності для реципієнта, адже він має бути певний, що

повідомлена інформація є релевантною та підкріплюється фактами. В основу дослідження категорії евіденційності покладається також постулат про розмежування прямої та непрямой евіденційності, зосередженої на бінарній опозиції «авторське :: цитоване» [там само]. Уважаємо за потрібне зазначити, що категорія евіденційності на текстовому рівні аналізу тісно пов'язана із феноменом *інтертекстуальності*, що за визначенням є «позначення спектру міжтекстуальних відносин (алюзії, цитати, базові структури)» [1]. Тобто, текст постає як багаторівнева макропобудова, що її частина може бути новою для дискурсивного середовища, а, значить, авторською, сформованою та реалізованою із пропозицій мовця, а частиною – узятою із деякого джерела та представленою в початковому чи видозміненому вигляді.

Дискурс, у якому реалізовано категорію евіденційності, ми тлумачимо услід за А. П. Мартинюк, яка зазначає, що це «ситуативно обумовлена інтерсуб'єктна мовленнєво-розумова діяльність, спрямована на взаємну орієнтацію у життєвому просторі на основі надання мовній формі семіотичної значущості» [4], а медіа-дискурс досліджуємо за Г. Г. Почепцовим [3], котрий у своїй класифікації типів дискурсу розділив радіо- та теледискурс, дискурс друкованих ЗМІ, отже медіа-дискурс розуміємо як інтегральний дискурс ЗМІ в усіх його мультимодальних проявах. Екологічності медіа-дискурс набуває завдяки тематичній орієнтації на проблеми екології і тоді стає екологічним медіа-дискурсом. *Фрейм*, за А. П. Мартинюк потрактуємо у якості «одиниці структуризації досвіду людини» [4]. Звідси випливає, що фреймінг є цілеспрямованим процесом створення зазначених когнітивних одиниць стереотипізації емпіричного досвіду людини. В. Гемсон та А. Модильяні зазначають, що однією із макропобудов на основі засобів фреймінгу є структура *скрипту* – типової організації новинного тексту, де передбачені відповіді на типові питання (де?, що? як? тощо) і де актуалізовано евіденційність за допомогою різних лексико-граматичних засобів [6, с. 178]. Евіденційність тут, у площині новинного тексту, є ключовим засобом створення ефекту достовірності. Розглянемо приклади, де актуалізовано категорію евіденційності в межах екологічного медіа-дискурсу.

(1) *The health damage inflicted on people by long-standing air pollution <...> is likely to increase the death rate from coronavirus infections, **experts have said** <...>* [7]. У пропонованому прикладі реалізовано непряму евіденційність за рахунок метонімії – посилання на «експертів» (тут і далі наш переклад – О.З.) (*experts*), що зазначили щось. Результат, позначення завершеності мовленнєвого акту на граматичному рівні маніфестовано за рахунок перфектної конструкції ДОПОМІЖНЕ ДІЄСЛОВО + ДІЄПРИКМЕТНИК МИНУЛОГО ЧАСУ (*have said*).

(2) *Nature is sending us a message with the coronavirus pandemic and the ongoing climate crisis, **according to the UN's environment chief, Inger Andersen** <...>* [8]. Ще один приклад непрямой евіденційності із більшим рівнем

експліцитності, адже після виразу відповідно до (*according to*) йде прикладка із номінацією мовця безпосередньо (*Inger Andersen*).

(3) *He said of the environment*: «*We're in an unprecedented situation. We know quite a lot about the history of the world <...>*» [9]. Досліджуваний фрагмент демонструє пряму евіденційність, актуалізовану посиланням на агенса дії (*he said*) та подальшим цитуванням, що на текстовому рівні маніфестовано застосуванням лапок.

(4) *This image shows the grim reality of a «free range» chicken farm in Sussex that was investigated by the RSPCA in January (Picture: Direct Action Everywhere)* <...> [10]. Цілком закономірно, що не тільки пряме чи непряме посилання на агенса дії створює ефект достовірності та формує евіденційність дискурсу. Додатковим механізмом є поєднання вербального та невербального модусу передачі інформації, що реалізовано в цьому прикладі через застосування вказівного займенника «цей», який корелює із графічним зображенням, представленим на Рис. 1. Мультиmodalна складова евіденційності, що підкріплює евіденційність, шляхом утворення ефекту «фото з місця подій». Однак варто зауважити, що активація евіденційності настає тільки в поєднанні з текстом, позаяк окремо це є тільки рисунок.

Рис. 1. Мультиmodalна складова евіденційності

(5) <...> *The co-leader of the Green Party says the coronavirus crisis has made people believe «change can happen» and pushed climate change up the agenda. Sian Berry thinks public attitudes to the environment have shifted because of the pandemic – but warned that the world must act «right away or see this stuff spiral out of control»* <...> [11]. Останній приклад представляє собою інтертекст, мозаїку тексту, де пряма номінація мовця (*co-leader <...> says <...>*) шляхом утворення граматичного предикативного зв'язку перехрещується із цитатами, поданими в лапках і комбінує непряму та прямі види цитацій.

Висновки та перспективи дослідження. Таким чином, під час дослідження виявлено, що в британському екологічному дискурсі епохи пандемії COVID-19 категорія евіденційності відіграє ключову роль у процесі фреймінгу проблем навколишнього середовища, що пояснюється визначною роллю евіденційності як складової новинної стриктури скрипту в межах медіа-фрейму. Зазначено, що евіденційність у текстах статей екологічної проблематики реалізовано за рахунок прямої та непрямої цитації агенса,

номінації агенса чи комбінації зазначених засобів. Особливу увагу привертає мультимодальна складова евіденційності, маніфестована в вигляді графічних зображень, що, проте, має залежне становище, адже набуває евіденційності тільки в поєднанні із фрагментом дискурсу, що вказує на неї. Перспективи дослідження вбачаємо в продовженні теоретичних та практичних розвідок фреймінгу проблем довкілля в сучасному англомовному медіа-дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/> (дата звернення: 05.10.2021).
2. Ніка О. І. Теорія модусу в сучасній лінгвістиці. *Українська мова*, 2011. № 2. С. 19–29.
3. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации. Москва, Киев, 2001. 367 с.
4. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / А. П. Мартинюк. Харків, 2011. 196 с.
5. Якобсон Р. О. Шифтеры, глагольные категории и русский глагол. *Принципы типологического анализа языков различного строя*. Москва, 1972. С. 95–113.
6. McCombs, M., Shaw D. The agenda setting function of the mass media. *Public Opinion Quarterly*. № 36. Pp. 176–187.

Джерела фактичного матеріалу

7. Air pollution likely to increase coronavirus death rate, warn experts. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2020/mar/17/air-pollution-likely-to-increase-coronavirus-death-rate-warn-experts> (дата звернення: 01.10.2021).
8. Coronavirus: «Nature is sending us a message», says UN environment chief. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/25/coronavirus-nature-is-sending-us-a-message-says-un-environment-chief> (дата звернення: 01.10.2021).
9. Nature can be source of solace in crisis, says David Attenborough. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2020/mar/30/nature-can-be-source-of-solace-in-crisis-says-david-attenborough> (дата звернення: 01.10.2021).
10. Doctors urge UK to go vegan to avoid future pandemic. *Metro*. <https://metro.co.uk/2020/05/22/doctors-urge-uk-go-vegan-avoid-future-pandemic-12738682/>(дата звернення: 01.10.2021).
11. More people «want to see action on climate change as a result of the pandemic». *Metro*. <https://metro.co.uk/2020/10/01/more-people-want-to-see-action-on-climate-change-as-a-result-of-the-pandemic-13357356/> (дата звернення: 01.10.2021).